

Onsdagen den
14 januari 1976

Onsdagen den 14 januari

Kl. 14.00

*Val av ledamot och
suppleant i konstitu-
tionsutskottet*

§ 1 Val av ledamot och suppleant i konstitutionsutskottet

Herr TALMANNEN: Sedan herr Ahlmark av sagt sig uppdraget som ledamot i konstitutionsutskottet har folkpartiets riksdagsgrupp som ny ledamot i konstitutionsutskottet anmält nuvarande suppleanten i konstitutionsutskottet herr Molin och som ny suppleant, efter herr Molin, herr Jonsson i Alingsås.

*Val av suppleant i
socialförsäkringsut-
skottet*

*Val av ledamot och
suppleant i kulturut-
skottet*

Herr talmannen förklarade därefter valda till
ledamot i konstitutionsutskottet
herr Molin (fp)

suppleant i konstitutionsutskottet
herr Jonsson i Alingsås (fp)

§ 2 Val av suppleant i socialförsäkringsutskottet

Herr TALMANNEN: Enligt ett till kammaren inkommet protokolls-utdrag har valberedningen till ny suppleant i socialförsäkringsutskottet enhälligt föreslagit herr Johansson i Arvika.

Vid valet tillämpas acklamationsförfarande, om ledamot ej begär att valet skall förrättas med slutna sedlar, vilket i så fall kommer att äga rum vid ett följande sammanträde.

Kammaren utsåg till
suppleant i socialförsäkringsutskottet
herr Johansson i Arvika (s)

§ 3 Val av ledamot och suppleanter i kulturutskottet

Herr TALMANNEN: Som ny ledamot i kulturutskottet efter fröken Sandell har socialdemokratiska riksdagsgruppen anmält nuvarande suppleanten herr Alsén som ny suppleant, efter herr Alsén, herr Johansson i Arvika.

Herr talmannen förklarade därefter valda till
ledamot i kulturutskottet
herr Alsén (s)

Onsdagen den
14 januari 1976

*Val av suppleant i
utbildningsutskot-
tet*

*Val av ledamot i
utrikesnämnden*

*Val av ledamot i
riksdagens krigs-
delegation*

suppleant i kulturutskottet
herr Johansson i Arvika (s)

Herr TALMANNEN: Enligt ett till kammaren inkommet protokolls-
utdrag har valberedningen till ny suppleant i kulturutskottet enhälligt
föreslagit hett Wikström.

Vid valet tillämpas acklamationsförfarande, om ledamot ej begär att
valet skall förrättas med slutna sedlar, vilket i så fall kommer att äga
rum vid ett följande sammanträde.

Kammaren utsåg till
suppleant i kulturutskottet
herr Wikström (fp)

§ 4 Val av suppleant i utbildningsutskottet

Herr TALMANNEN: Sedan herr Molin av sagt sig uppdraget som suppleant i utbildningsutskottet har folkpartiets riksdagsgrupp som ny suppleant i utbildningsutskottet anmält herr Wikström.

Herr talmannen förklarade därefter vald till
suppleant i utbildningsutskottet
herr Wikström (fp)

§ 5 Val av ledamot i utrikesnämnden

Herr TALMANNEN: Som ny ledamot i utrikesnämnden efter herr Helén har folkpartiets riksdagsgrupp anmält herr Ahlmark.

Herr talmannen förklarade därefter vald till
ledamot i utrikesnämnden
(för återstoden av riksdagens innevarande valperiod)
herr Ahlmark (fp)

§ 6 Val av ledamot i riksdagens krigsdelegation

Herr TALMANNEN: Som ny ledamot i krigsdelegationen efter herr Helén har folkpartiets riksdagsgrupp anmält herr Ullsten.

Herr talmannen förklarade därefter vald till
ledamot i riksdagens krigsdelegation
(för återstoden av riksdagens innevarande valperiod)
herr Ullsten (fp)

§ 7 Val av ledamot och suppleant i riksdagens förvaltningsstyrelse

Herr TALMANNEN: Som ny ledamot i förvaltningsstyrelsen efter fröken Sandell har socialdemokratiska riksdagsgruppen anmält nuvarande suppleanten herr Augustsson. Som ny suppleant efter herr Augustsson har anmälts fru Hörnlund.

Herr talmannen förklarade därefter valda till
ledamot i riksdagens förvaltningsstyrelse
(för återstoden av riksdagens innevarande valperiod)
herr Augustsson (s)

suppleant i riksdagens förvaltningsstyrelse
(för återstoden av riksdagens innevarande valperiod)
fru Hörnlund (s)

§ 8 Val av medlem i Nordiska rådet

Herr TALMANNEN: Som ny medlem i Nordiska rådet efter hett Helén har folkpartiets riksdagsgrupp anmält herr Wirtén.

Herr talmannen förklarade därefter vald till
medlem i Nordiska rådet
(för tiden intill dess val nästa gång ägde rum)
herr Wirtén (fp)

§ 9 Om förvärv av jordbruksfastigheter som ägs av aktiebolag

Herr jordbruksministern LUNDKVIST erhöll ordet för att besvara herr *Petterssons* i Örebro (c) den 18 november anmälda interpellation, 1975/76:57, och anförde:

Herr talman! Herr *Pettersson* i Örebro har frågat om jag anser att nuvarande lagstiftning är tillräcklig för att säkerställa att jordförvärvslagstiftningens syften beaktas vid överlåtelser av jordbruksföretag i bolagsform samt om jag vill vidta några åtgärder som gör det möjligt för lantbruksnämnderna att yttra sig över domänverkets köp av jordbruks- och skogsfastigheter även om det formellt rör sig om köp av aktier i ett aktiebolag.

Överlåtelser av aktier eller andra andelar i bolag som äger jordbruks- eller skogsfastigheter prövas inte enligt jordförvärvslagen. Det är självfallet inte avsikten att sådana förändringar i ägandeförhållanden skall få motverka lagens syften. Det ligger inom ramen för jordförvärvsutredningens arbete att behandla dessa frågor.

Nr 49

Onsdagen den
14 januari 1976

*Val av ledamot
och suppleant i
riksdagens för-
valtningsstyrelse*

*Val av medlem i
Nordiska rådet*

*Om förvärv av
jordbruksfastighe-
ter som ägs av
aktiebolag*

Onsdagen den
14 januari 1976

*Om förvärv av
jordbruksfastigheter
som ägs av
aktiebolag*

Herr PETTERSSON i Örebro (c):

Herr talman! Jag ber först att få tacka jordbruksministern för svaret på min interpellation. Det problem som jag aktualiserat har sin bakgrund i det förhållandet att en jordpolitisk prövning av överlåtelser eller försäljning av aktier i ett bolag som äger jordbruksfastigheter i dag kan ske utanför gällande förvärvslagstiftning. Denna aktieförsäljning är ju i de flesta fall att jämföra med en vanlig försäljning av en jordbruksfastighet, trots att det formellt rör sig om aktier. Avsaknaden av jordpolitisk prövning även när det gäller försäljning av aktier i jordbruksfastigheter är därför en lucka i den nu gällande förvärvslagstiftningen.

Lantbruksnämnderna har i dag inte möjligheter att ingripa vid ett ägarskifte i ett aktiebolag. På sikt kan – och kanske kommer – en sådan utveckling att kunna försvåra rationaliseringsverksamheten. Lagstiftningen bör ju dock så långt möjligt behandla köp och försäljningar av jordbruksfastigheter lika, oavsett ägarförhållandena, när det inte är andra skäl eller annan lagstiftning som tar över.

Det finns också andra problem som gör sig gällande i detta sammanhang. Ofta, för att inte säga nästan alltid, är det i dessa fall fråga om köpare med mycket stora ekonomiska möjligheter att betala markpriser som vida överstiger vad en enskild jordbrukare kan betala och som därför också helt kan konkurrera ut den enskilde jordbrukaren. Bolag, som det oftast är fråga om – i vissa fall även domänverket – inte bara konkurrerar ut den enskilde jordbrukaren utan bidrar också till att höja markpriserna, eftersom dessa köpkategorier kan lägga mera långsiktiga bedömningar och andra värderingar på sin inköspolitik än vad den enskilde jordbrukaren kan. Det väsentligaste i sammanhanget är att de ligger utanför lantbruksnämndernas prövning i dag.

Jordbruksministern tycks dock nu dela den uppfattningen och säger i sitt svar att ägandeförhållandena inte skall motverka lagens syften. Det betraktar jag som tillfredsställande.

Jordbruksministern säger också i sitt svar att det ligger inom jordförvärvsutredningens arbete att behandla dessa frågor. Jag är tacksam för att jordbruksministern slår fast just detta, för jag har inte funnit det klart utsagt i direktiven till jordförvärvsutredningen om det var så eller inte. Jordbruksministerns klarläggande på den här punkten finner jag både viktigt och värdefullt, och jag förutsätter att utredningen nu nog kommer att beakta dessa problem.

Eftersom jag nu har fått klarlagt att den här frågan är föremål för behandling och utredning finner jag för dagen inte anledning att vidareutveckla densamma utan inväntar utredningen och regeringens åtgärder i frågan.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 10 Om skyldigheten att betala kommunal renhållningsavgift

Nr 49

Onsdagen den
14 januari 1976

Herr jordbruksministern LUNDKVIST erhöill ordet för att besvara herr *Leuchovius* (m) den 21 november anmälda interpellation, 1975/76:62, och anförde:

Herr talman! Herr *Leuchovius* har frågat mig om jag är beredd att medverka till att utredningen angående översyn av hälsovårdsstadgan får i uppdrag att skyndsamt föreslå ändringar i hälsovårdsstadgan och renhållningsreglerna i syfte att åstadkomma en rimligare avvägning av gällande lagstiftning och förhindra stötande konsekvenser. Herr *Leuchovius* har vidare frågat om jag i avvaktan på utredningens förslag i denna fråga är beredd att inom ramen för gällande lagstiftning vidta åtgärder för att få till stånd en dispensgivning som är mer liberal och bättre anpassad till lokala förhållanden i glesbygden.

Bestämmelser om skyldighet för kommunerna att hämta hushållsavfall finns i kommunala renhållningslagen. Bestämmelserna trädde i kraft den 1 januari 1972. Med anledning av att vissa problem uppstått vid den praktiska tillämpningen främst inom glesbygdsområden ändrades regleringen fr. o. m. den 1 januari 1975. Genom de nya bestämmelserna, som finns i renhållningskungörelsen, har öppnats möjlighet för kommunerna att själva bestämma den närmare omfattningen av sophämtningen i glesbygd. I kungörelsen föreskrivs att sophämtningen skall anpassas till det normala behovet vid olika slags bebyggelse. Med stöd av kungörelsen kan kommunen förenkla och förbilliga hämtningsförfarandet. Hämtning behöver sålunda inte ske på varje fastighet, utan kommunen får t. ex. införa hämtning från container som är gemensam för flera fastigheter. Billigare hämtning kan också ordnas genom att kommunen låter två eller tre närbelägna fastigheter ha gemensam sopbehållare. Om särskilda skäl föreligger, kan kommunens hälsovårdsnämnd medge fastighetsägare att själv behandla sitt avfall på fastigheten.

För att täcka kostnaderna för renhållningsverksamheten har kommunen enligt lagen om kommunala renhållningsavgifter rätt att ta ut avgift av fastighetsinnehavarna.

Det ankommer sålunda på kommunerna att anpassa hämtningen av avfall till lokala förhållanden i glesbygden. Så som lagstiftningen nu är utformad har kommunerna enligt min mening möjligheter att ta den hänsyn till lokala förhållanden som kan vara rimlig. Jag utgår från att kommunerna utnyttjar dessa möjligheter när de har att ta ställning till hur sophämtningen skall organiseras.

Herr LEUCHOVIUS (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret på min interpellation om renhållningslagens tillämpning i glesbygdsområden. Tyvärr ger svaret inte något hopp om att någon förändring till det bättre är att vänta. Jag har tolkat svaret så att jordbruksministern är ganska nöjd med nu rådande förhållanden. Den slutsatsen drar jag sedan jag

*Om skyldigheten att
betala kommunal
renhållningsavgift*

Onsdagen den
14 januari 1976

*Om skyldigheten att
betala kommunal
renhållningsavgift*

läst en mening som lyder: "Så som lagstiftningen nu är utformad har kommunerna enligt min mening möjligheter att ta den hänsyn till lokala förhållanden som kan vara rimlig." Antingen har ordet "rimlig" blivit feltolkat, enligt min mening, eller också har kommunerna inte tagit tillräcklig hänsyn till riksdagens beslut 1974 om en förändrad renhållningslag.

En av anledningarna till att jag framställt min interpellation är en förhoppning – jag kan erkänna att jag hade den innan jag läst jordbruksministerns svar – om att den mycket oklara, svårtolkade och splittrade lagstiftning som finns på renhållningsområdet skulle bli föremål för en snabb översyn.

JO har också pekat på denna splittring, på den oklara dispens- och besvärsordning som gäller, och räknat upp bestämmelser som reglerar renhållningsfrågan. Hit hör bl. a. enligt ett protokoll: "Allmänna ordningsstadgan, kommunala renhållningslagen, renhållningskungörelsen, hälsovårdsstadgan, lokala hälsovårdsordningar, utfärdade med stöd av hälsovårdsstadgan och med ledning av den av Kungl. Maj:t fastställda normalhälsovårdsordningen, väglagen, naturvårdslagen samt slutligen lagen om kommunala renhållningsavgifter."

I interpellationens fråga nr 1 begär jag att den sittande utredningen om översyn av hälsovårdsstadgan skall få tilläggsdirektiv att se över lagstiftningen och renhållningsreglerna för att få fram en rimligare avvägning och bättre samordning av gällande lagstiftning. Jag konstaterar att jag inte ännu har fått något svar på den frågan.

I svaret på interpellationen hänvisar jordbruksministern till de förändrade bestämmelser som riksdagen beslutade om hösten 1974 och som trädde i kraft den 1 januari 1975. Nu gällande omarbetade renhållningslag har således varit i kraft under ett drygt år men borde redan nu vara mogen för en kraftig översyn.

I ett inslag i en TV-sändning under den senaste lördagskvällen, i vilket också statsminister Palme medverkade, berördes sophämtningen på landsbygden. Två lantbrukare från Blekinge hade fått svar på ett brev som de skrivit till statsminister Palme. Svaret lär enligt såväl brevtagarna som åtminstone en del TV-tittare och tidningsmän har varit en mycket stor nyhet och inneburit ett viktigt ställningstagande i den s. k. sopstriden. Jag har läst brevet, som varit återgivet i en tidning, och enligt min bedömning är det endast en hänvisning till den år 1973–1974 gjorda utredningen inom jordbruksdepartementet, som resulterade i propositionen 163 år 1974. Denna proposition behandlades av riksdagen hösten 1974, och de därvid beslutade ändringarna trädde i kraft den 1 januari 1975.

Jag ber med anledning av de olika tolkningar av vad som förekommit i detta sammanhang att få ställa en fråga. Pågår det inom departementet en ny utredning som riksdagen ännu inte fått ta del av?

Det beslut om vissa ändringar i renhållningslagen som riksdagen fastställde 1974 tycks inte i praktiken ha fungerat på det sätt som förutsatts.

I jordbruksutskottets betänkande nr 50 år 1974, som riksdagen antog, står bl. a.: "Utskottet har förutsatt att kommun skall kunna på ansökan av enskild medge att denne undantas från det hämtningssystem som tillämpas i kommunen, om det befinns påkallat av lokala förhållanden och det kan ske utan väsentlig olägenhet från hälso- och miljövårds-synpunkt." Utskottet har vidare skrivit att det anser det angeläget att den enskilde har goda möjligheter att tillvarata sina intressen och att den enskilde ges tillfredsställande möjligheter att bevaka sin rätt. Utskottet förutsatte att kommunerna skulle komma att handha regleringen av avfallshämtningen på ett smidigt sätt och med stort beaktande av de enskildas önskemål och intressen.

Herr statsråd! Har detta blivit fallet?

Några mera märkbara positiva förändringar har enligt vad jag kan förstå inte skett vare sig ute i kommunerna eller i länsstyrelsernas handläggning av sophämtningsfrågorna. Får jag i detta sammanhang också ställa följande fråga till jordbruksministern: Har det förekommit något samarbete mellan Kommunförbundet och departementet innan Kommunförbundets PM om 1974 års ändringar i renhållningslagstiftningen sändes ut till kommunerna? Det verkar knappast som om så varit fallet. I alla händelser är man inom Kommunförbundet mera restriktiv än vad utskottet förutsatte och riksdagen har beslutat.

Herr talman! Skall man döma av de många insändare, artiklar och referat som varit införda i tidningarna är renhållningsproblemen långt ifrån lösta för glesbygdens invånare. Genom riksdagens upplysningstjänst har jag fått uppgift om förhållanden i tre undersökta kommuner. En kommun hade utsänt 1 037 betalningsanmaningar. I en annan pågår för närvarande ca 200 utmätningar genom kronofogdemyndighetens försorg. Maskiner, t. ex. betongblandare, gödselspridare och traktorer, liksom inre lösöre tas i mät. Ja, i ett fall där inga utmätningssbara inventarier fanns – det gällde två äldre sjukliga människor – fick man fem dagar ytterligare på sig innan utmätning av bostaden verkställdes. En person, som tyckte att det gick för långt, betalade utmätningssumman innan utmätningen verkställdes. Det verkar helt otroligt att sådant kan få förekomma i vårt moderna och välordnade samhälle.

De allra flesta av de tusentals fastighetsägare som hotats av utmätningar ute i glesbygden har begärt dispens men vägrats detta. De har enligt vad som framkommit vid företagna besiktningar skött sin renhållning utan anmärkning. En pensionerad lärarinna bosatt utanför Alingsås, som varit medlem i naturvårdsföreningen och anlitats som föreläsare i naturvårdsfrågor, hotades med utmätning för räkning som inte betalats. Hon hade aldrig lagt något i sin sopsäck utan enligt sin lära använt sitt lilla hushålls- och trädgårdsavfall på det enligt min och många andras mening bästa sättet, nämligen till kompostering och därmed återvinning. Vid besiktning som både hälsovårdsnämnden och annan myndighet gjort hos vederbörande hade man ingen som helst anmärkning mot vare sig skötseln av trädgården eller något annat.

Onsdagen den
14 januari 1976

*Om skyldigheten att
betala kommunal
renhållningsavgift*

I en kommun har ett antal lantbrukare begärt dispens från kommunens hämtningsskyldighet. De har djur som fick deras matrester och de har spisar för vedeldning, där pappersavfall användes. Således återstod kvittblivningen av enstaka plåt-, plast- eller glasbrukare i hushållet, vilka de begärde att få ta med till soptippen när de ändå skulle transportera dit mera skrymmande avfall i form av emballage, plåtfat, kasserad taggtråd, skämda foderrester och utslitna djurstallsinredningar, som alltid uppstår i ett lantbruk. Länsstyrelsen som prövat dispensärendet har avslagit ansökan och kan inte godkänna att lantbrukarna, när de transporterar sitt skrymmande avfall till soptippen, också tar med eventuella sardinburkar från hushållet i denna transport.

I länsstyrelsens motivering för avslag anges följande skäl: "Även glas, plåt och plast tillhör det avfall som skall fraktas bort genom kommunens försorg."

Herr jordbruksminister! Har vi råd med denna byråkrati i ett för kommuner och även andra kärvt ekonomiskt läge, där även sparsamhet med energi behövs? Jordbruksutskottet besökte under sommaren 1975 Jämtlands län. Vi fick då bl. a. träffa företrädare för mejerihanteringen. De var bekymrade över de långa och dyrbara transporterna för insamling av mjölk i avlägset belägna gårdar och nämnde att några körsträckor drog transportkostnader på över 50 öre per liter mjölk. På en del av dessa sträckor hade man måst sluta köra på grund av kostnaderna.

Men, herr statsråd och ärade kammarledamöter, sopbilarna måste trots de höga kostnaderna gå de sträckor som man inte hade råd att transportera mjölk på. När det gäller sopbilarna finns det ju en tvingande lag som ålägger kommunen skyldighet att hämta hushållsavfall, som många gånger "inte finns". Är detta, herr statsråd, en rimlig eller vettig politik?

Herr talman! Jag skulle kunna fortsätta en lång stund ännu med exempel på hur enskilda människor som bor ute i glesbygden behandlas – oftast småfolk – därför att de inte själva får behålla och slutbehandla sitt hushållsavfall. Tidigare har de använt sitt avfall exempelvis för utfodring av djur och eldning i sina spisar eller sitt trädgårdsavfall och sin latrin till jordförbättring. Denna möjlighet finns ju allttjämt.

Slutligen, herr jordbruksminister! Skall vi ändock inte på något sätt låta dem som vill och kan, med beaktande av våra naturvårdskrav, själva ta hand om sitt hushållsavfall? Det kan inte vara rätt att oförvittliga medborgare blir hotade med utmätning för en tjänst som de inte behöver, som de inte bett om och som de inte heller fått.

En snar översyn och samordning av de lagar och förordningar som reglerar vår renhållning är som jag ser det en nödvändighet för att få rätsida på de rådande problemen.

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Låt mig allra först i likhet med herr Leuchovius ge uttryck för uppfattningen att det kommunala sophämtningsmonopolet på olika håll i landet väckt stor och berättigad irritation. Mängder av klagomål

Onsdagen den
14 januari 1976

*Om skyldigheten att
betala kommunal
renhållningsavgift*

har inkommit till kommunerna från kommunmedborgare som finner sop-
hämtningen helt meningslös. För dem framstår bestämmelserna om skyl-
dighet att betala för tjänster som de ej har användning för eller behov
av såsom oberättigade i allra högsta grad. Att hederliga och oförvitliga
medborgare åtalas medelst betalningsföreläggande och lagsökningar för
att de ej velat betala för en sophämtning som ej utförts men som de
ändock är skyldiga att betala för kan betecknas som en form av rättsstridig
handling.

Den enskilde medborgaren har svårt att förstå att när han själv – utan
att eftersätta vare sig miljö- eller hälsovårdsaspekterna – kan ta hand
om sitt hushållsavfall, skall han inte få göra detta. Det är hela tiden
fråga om kravet på att soporna skall oskadliggöras på ett sådant sätt
att de inte förstör miljön eller är farliga från hälsovårdssynpunkt. Om
dessa kriterier uppfylls, anser jag att alla skäl talar för att dispens måste
kunna medges.

Det är väl inte utan skäl som medborgarna undrar, om det inte här
är fråga om mera våld än nöden kräver. Det är givet att om man utnyttjar
den kommunala sophämtningen skall man också betala för den, men
frågan är hela tiden, om man skall behöva betala för tjänster som man
inte har erhållit och som man inte heller har önskat erhålla.

Jag har även tagit del av tidningsuppgifter om statsminister Palmes
uttalande i pressen för några dagar sedan, där han i ett brev till en lant-
brukare i Blekinge sade att kommunerna bör gå varligt fram sedan en
översyn nyligen gjorts av renhållningslagen. Denne lantbrukare hade skri-
vit till statsministern och klagat över att kommunen vägrat honom dis-
pens trots att han på ett i alla avseenden tillfredsställande sätt tagit hand
om sitt hushållsavfall.

Jag vill gärna ha sagt att jag med tillfredsställelse tog del av stats-
ministerns ställningstagande i denna fråga. Låt oss hoppas, herr talman,
att detta uttalande skall få en prejudicerande verkan för kommunerna
när det gäller dispensgivningen i fortsättningen!

Jag tycker att det finns anledning att hänvisa till vad jordbruksutskottet
anförde i sitt betänkande nr 50 år 1974, där det bl. a. sägs att utskottet
förutsätter att kommunerna kommer att handha regleringen av avfalls-
hämtningen på ett smidigt sätt och med stort beaktande av de enskildas
önskemål och intressen. Tyvärr har det dock visat sig att så ingalunda
är förhållandet, vilket det finns anledning att beklaga.

Jag vill vidare, herr talman, citera ett utdrag ur en skrivelse som jag
erhållit från Svenska kommunförbundet, daterad den 12 januari i år,
såsom svar på en begäran av mig att Svenska kommunförbundet måtte
rekommendera kommunerna att vara mera generösa när det gäller dis-
penser från den kommunala renhållningslagens tillämpning. I nämnda
skrivelse säger Kommunförbundet bl. a.:

”De ändringar i kommunala renhållningslagen som trädde i kraft från
den 1 januari 1975 får därför indirekt ses som en bekräftelse på att den
dittillsvarande tillämpningen av renhållningslagen inte i tillräcklig ut-

Onsdagen den
14 januari 1976

*Om skyldigheten att
betala kommunal
renhållningsavgift*

sträckning tagit hänsyn till vare sig kommunernas eller allmänhetens önskemål. I många fall har allmänhetens bristande förståelse för lagens syfte och otillräcklig information om kommunens situation och skyldighet medfört att allmänhetens missnöje, som i stor utsträckning haft sin grund i lagstiftningens ekonomiska konsekvenser för den enskilde, vänts i en kritik av kommunens sätt att fullgöra lagstiftningens skyldighet.

Det är förbundets förhoppning att de ändringar som sålunda vidtagits i renhållningslagstiftningen skall möjliggöra för kommunerna att på ett bättre sätt än tidigare ge renhållningsverksamheten sådan omfattning att den även av den enskilde upplevs som meningsfull. Vid planeringen av renhållningsverksamhetens organisation måste emellertid kommunerna ta hänsyn till inte blott önskemålen i individuella fall utan även till de miljömässiga och ekonomiska förutsättningarna.”

Jag kan instämma i de synpunkter som Kommunförbundet här anfört, men samtidigt vill jag uttala en förhoppning om att dessa nya regler skall efterlevas av resp. kommuner.

Vad jag, herr talman, hade anledning att förvänta mig när jag var med om ändringen i den kommunala renhållningslagen – som trädde i kraft den 1 januari 1975, alltså för bara ett drygt år sedan – var att den i sin praktiska tillämpning skulle motsvara vad jag som lagstiftare avsåg, jag är övertygad om att den uppfattningen delas av mina riksdagskamrater. Avsikten var ju att kommunerna skulle på ett smidigt och ändamålsenligt sätt tillhandahålla en renhållningsservice men att man också skulle ta största möjliga hänsyn till individuella önskemål om exempelvis en generösare dispensgivning. Om så sker fortsättningsvis – vilket jag hoppas skall bli förhållandet – undviks mycken irritation, och lagen framstår därmed som meningsfull och ändamålsenlig.

Herr JONASSON (c):

Herr talman! Den kommunala renhållningslagens tillämpning har varit en väldig irritationskälla under en längre tid. Det är givet att vi behövde en lag som gav möjligheter att på ett bra sätt sköta renhållningen, och det skall tydligt och klart sägas ifrån att det inte har varit något fel på den punkten. Men tyvärr har tillämpningen blivit mycket stelbent, och det har gjort att kolossalt många irritationsmoment har uppstått.

Redan 1973 väckte vi från centerns sida en del motioner där vi begärde förändringar till det bättre. De motionerna avslogs av riksdagsmajoriteten. År 1974 kom propositionen 163, som här har nämnts, och vi väckte då från centerhåll motionen 1959, där vi hemställde att riksdagen vid sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition 1974:163 med förslag till ändring i kommunala renhållningslagen skulle besluta

”1. om överförande av bestämmanderätten beträffande avfallshanteringens omfattning och organisation till kommunerna i enlighet med vad som anförts i motionen.

2. att den enskilde skall ha rätt till förvaltningsbesvär över beslut i

anledning av renhållningslagen”.

Denna motion lämnades utan åtgärd. För egen del fogade jag då till jordbruksutskottets utlåtande nr 50 ett särskilt yttrande där jag bl. a. sade att förslaget är ett steg i rätt riktning och att det, under förutsättning att den nya ordningen tillämpas smidigt och utan onödigt byråkratiskt krångel, kan leda till vissa förbättringar på området. Med hänsyn härtill hade jag då inte något särskilt yrkande. Man sade att det skulle bli en översyn beträffande hälsovårds- och renhållningsavgiften. Därmed har vi väl förväntat oss vissa förbättringar. Nu har dessa inte kommit. Här har såväl herr Leuchovius som herr Börjesson i Falköping givit exempel och anfört en hel del synpunkter, och jag vill ansluta mig till de synpunkterna.

Jag har också från den här talarstolen i anledning av en interpellation – jag ställde den till justitieministern men fick svar av jordbruksministern – frågat just om folk egentligen skulle vara skyldiga att betala för tjänster som de varken har beställt eller önskat men som de med hänsyn till förhållandena har blivit tvungna att betala för, vilket nu allra senast herr Börjesson har anfört. Jag måste säga att jag hade hoppats att det skulle bli bättre undan för undan, men det ser inte ut att bli så. Jag tror att kommunerna, om de hade haft mer fria händer, skulle ha haft möjligheter till en sådan smidig anpassning att det skulle ha gått bra att klara denna fråga till allmänhetens bästa.

Herr Leuchovius ifrågasatte om kontakterna mellan departementet och Kommunförbundet har varit så bra i den här frågan som de egentligen skulle ha varit. För egen del har jag samma känsla. Vad det nu kan bero på så har detta system blivit så stelbent från början att det ser ut att vara omöjligt att få den smidighet som är önskvärd. Det måste väl ändå, som här har sagts, vara riktigt att människor som bränner upp sitt avfall – kanske i spisen – och för övrigt ger det till djuren skall ha möjlighet att göra det utan att behöva bli inblandade i renhållningsmonopolet, med andra ord att de skall få dispens i detta hänseende. Många gånger är det betydligt enklare för människorna att göra på detta sätt än att gå långa vägar med avfallet.

Det kan väl inte vara någon fördel för vare sig den ene eller den andre att ha ett sådant här krångel, som till råga på allt medför att människor får krav med anledning av en tjänst som de varken har beställt eller utnyttjat men genom utmätning blir tvungna att betala för. Detta är alltför stelbent, och jag säger här liksom herr Leuchovius: Kan inte detta ordnas snart, då måste vi få en ordentlig översyn på nytt av denna fråga. Jag vill alltså konstatera att det inte är bra på den här punkten.

Herr STRÖMBERG i Botkyrka (fp):

Herr talman! De exempel som anförts i tidningar och de exempel som anförts här i kammaren av bl. a. interpellanten, herr Leuchovius, visar att det kanske är angeläget att ta upp den här frågan till debatt.

Jag och mitt parti, folkpartiet, hörde till dem som 1972 hälsade den

Nr 49

Onsdagen den
14 januari 1976

*Om skyldigheten att
betala kommunal
renhållningsavgift*

Onsdagen den
14 januari 1976

*Om skyldigheten att
betala kommunal
renhållningsavgift*

kommunala renhållningslagen med stor glädje. Vi ansåg att den var viktig och behövdes. Men vi var många som snart upptäckte att det fanns skönhetsfläckar, och det ledde till den ändring som vidtogs och som gäller från ingången av 1975.

Jag har fortfarande den uppfattningen att ändringen 1975 ger utrymme för kommunerna och alla berörda myndigheter att hantera detta på ett tillfredsställande sätt. Det har ännu gått så kort tid sedan renhållningslagen trädde i kraft att man kanske inte kan dra alltför långtgående slutsatser, men uppenbarligen har det inträffat en lång rad olyckshändelser. Och naturligtvis kan olyckshändelser inträffa, men att de varit så många som i detta fall är beklagligt och nog onödigt.

Det finns i förarbetena till lagen en lång rad uttalanden om att stor smidighet och anpassning till lokala förhållanden behövs. Jag uppfattar det som ett slags röd tråd som går genom alla förarbetena. Dessa tankegångar finns också i statsrådets interpellationssvar, och det har jag hälsat med stor glädje.

Jag ser kanske problemet som ett informationsproblem. Man har tydligen inte riktigt uppfattat den grundläggande tanken – en del av ändringen i lagstiftningen från 1972 till 1975 avsåg just att åstadkomma en anpassning. De exempel som presenterats framför allt i massmedia gäller fall som är högst beklagliga. De visar att enskilda människor har råkat i kläm, vilket är illa nog. Men det är också illa att det inträffade skadat hela lagstiftningen, för man har lätt kunnat uppfatta den på ett annat sätt än lagstiftaren avsåg. En mycket god sak har fått en skönhetsfläck, och sådant måste naturligtvis bort.

Jag kan inte se annat än att det finns möjligheter att inom gällande lagstiftning, som statsrådet antytt, klara det här. Men jag tror att statsrådet och departementet och över huvud taget alla som är involverade har en mycket stor uppgift när det gäller att förklara för dem som jobbar med saken ute på fältet att det går som en röd tråd genom förarbetena att man skall försöka åstadkomma smidighet och ta hänsyn till praktiska och lokala förhållanden. Jag är väl medveten om att mycket har gjorts, men med anledning av vad som inträffat får man kanske trycka ännu hårdare på detta med smidighet och anpassning.

Jag uppfattar den irritation som uppstått såsom delvis onödig. I stort vill jag skylla den på att man inte riktigt förstätt lagstiftningen på sina håll och inte kunnat tillämpa lagen med önskvärd smidighet och känsla för människor, utan det har varit byråkratiskt krångel. Detta är beklagligt, och som jag sade har det skadat inte bara enskilda människor utan även en god sak, en i och för sig mycket bra lagstiftning med ett synnerligen angeläget ändamål.

Jag tycker det är bra att herr Leuchovius tagit upp saken. Interpellationen har fyllt en viktig funktion, och jag hoppas att statsrådet och departementet nu kan finna former för att verkligen trycka fram de här synpunkterna.

Herr HENMARK (fp):

Herr talman! Även jag har tidigare varit inblandad i den här historien genom en motion. Jag tror det var redan 1972, då jag tillsammans med herr Larsson i Borrby begärde en översyn av renhållningslagen.

Jag tror liksom herr Strömberg i Botkyrka att lagstiftningen i och för sig är behövlig, men jag anser att den blivit ett problem för glesbygden. Vi betonade redan 1972 att det funnits en lag för de områden som är stadsplanerade. Den är nödvändig och finns alltså kvar, men huruvida lagen har slagit väl ut när det gäller glesbygden är tveksamt. Jag tror inte att lagstiftningen har den grund i människornas medvetande som en lagstiftning alltid bör ha för att den skall bli lätt att genomföra.

Jag skall inte säga mycket mer än att jag vill bekräfta den oro som finns ute i bygderna. Det gäller här inte bara Västergötland och Värmland, som det tidigare har talats om, utan det gäller också Skåne, där det har skrivits många insändare och framförts många klagomål. Om det har förekommit så många utmätningsärenden känner jag inte till. Men vi har haft många bekymmersamma fall, där olika befattningshavare har kommit i en mellanställning och man har tyckt att bestämmelserna tillämpats felaktigt så att man har kommit i kläm.

I en motion för några år sedan föreslog jag att man borde ge kommunerna en helt annan handlingsfrihet. Delvis har detta också skett genom den ändrade lagstiftningen 1974. Men frågan är om man inte skulle gå ännu längre och ge kommunerna litet större suveränitet. Jag tänker här på ett fall som har med lagstiftningen och med kommunernas suveränitet att göra. Det gäller trottoarrenhållningen i en stad. Myn-digheterna där har som bekant ansvaret för renhållningen på allmänna platser, men kommunerna kan i varje fall t. v. bestämma att fastighets-ägaren skall hålla rent på trottoaren. Många kommuner har ordnat detta så att det allmänna efter överenskommelse med fastighetsägarna tar hand om renhållningen av trottoarerna, vilket naturligtvis fastighetsägarna då får betala för. Men även om man har bestämmelsen att renhållnings-monopolet skall gälla inom planerat område, finns det många människor utanför sådana områden som vore i behov av kommunal renhållning och som gärna skulle vilja ha en sådan lag tillämpad. Och då skulle man kunna tänka sig en överenskommelse även i det fallet, så att kom-munen fick bestämma hur det skulle förfaras.

Beträffande trottoarrenhållningen är det också på det sättet att en enskild fastighetsägare inte kan kräva att trottoaren hålls ren genom stadens försorg, utan där måste man i ett helt kvarter vara enig om renhållningen, så att den kan ske med rationella redskap osv.

Jag tror det vore bra om det gjordes en sådan översyn av lagen och lämnades sådan information att de bekymmersamma problem och miss-hälligheter som nu finns och som inger så mycken oro kunde dämpas och kanske helt försvinna. Lagen i och för sig är alldeles för bra för att vara orsak till så mycket bekymmer.

Nr 49

Onsdagen den
14 januari 1976

*Om skyldigheten att
betala kommunal
renhållningsavgift*

Onsdagen den
14 januari 1976

*Om skyldigheten att
betala kommunal
renhållningsavgift*

Herr jordbruksministern LUNDKVIST:

Herr talman! Den springande punkten i denna fråga är om vi vill att kommunerna skall ansvara för renhållningen eller inte. Såvitt jag minns var man här i riksdagen ense om att det var helt riktigt att vi fick en renhållningslag och att det från miljö- och allmänna trivselsynpunkter och med hänsyn till grundvattnet och andra ting är viktigt hur renhållningen i våra kommuner sköts. Vi kom då också fram till att det var riktigt att kommunerna hade ansvaret för renhållningen. Därför har vi nu, efter de ändringar som gjorts i lagstiftningen, givit kommunerna möjligheter att sköta renhållningen med hänsyn tagen till de lokala förutsättningarna. Och det är i dag ingenting som hindrar kommunerna att ordna renhållningen så som man finner vara mest lämpligt.

Men en sak kan kommunerna inte bestämma över själva. Om en medborgare vill utnyttja kommunens renhållningstjänster, så kan kommunen inte befria sig från skyldigheten att ta emot avfallet, om man av någon anledning inte vill hämta avfall hos den medborgaren. I ett sådant läge måste kommunen begära dispens hos länsstyrelsen för att bli befriad från sin skyldighet. Men det bekymmer som genomgående präglat den här diskussionen och herr Leuchovius interpellation är hur kommunerna skall kunna ordna dessa frågor på ett sätt som är lämpligt för medborgarna. Den lagstiftning som vi nu har lägger inga hinder i vägen för kommunernas möjligheter i det avscendet. Menar vi att det är rätt att kommunerna har ansvaret för renhållningen är den nuvarande lagstiftningen såvitt jag förstår lämpligt utformad.

Herr Leuchovius sade att det behövs en bättre samordning mellan de olika lagstiftningarna på detta område. Jag vill svara att utredningen angående översyn av hälsovårdsstadgan enligt sina direktiv har att överväga vilka åtgärder som bör vidtas för att bättre anpassa bestämmelserna i hälsovårdsstadgan och normalhälsovårdsordningen till renhållningslagen. Den typ av översyn som herr Leuchovius efterfrågade har således redan satts i gång.

Vi har som baslagstiftning renhållningslagen, som lägger ansvaret för renhållningen på kommunen. Vi får genom den översyn som nu pågår en anpassning av hälsovårdsstadgan till denna lagstiftning.

Det är självklart att renhållningen förorsakat kommunerna många praktiska problem. Herr Jonasson, herr Leuchovius och andra har här omvittnat att det visserligen är riktigt att ha en lagstiftning – jag tror det är viktigt att vi slår fast det; vi är alltså överens om att vi bör ha det ordnat på detta sätt – men man anser att kommunerna kunde ordna det på ett annat sätt i de enskilda fallen. Kommunerna har inte varit tillräckligt smidiga vid tillämpningen.

Utrymme för sådan smidighet finns. Men erkänn – vi är ju många här som är eller har varit kommunalmän – att det inte är så enkelt att man bara kan säga att kommunerna i varje läge skall tillmötesgå den enskildes önskemål och rätta sig efter den enskildes uppfattning om vad som är lämplig hantering av avfallet. Detta är inte något speciellt

för renhållningslagens område. När det gäller all kommunal service kan det råda delade meningar bland medborgarna om hur den lämpligen skall organiseras. Kommunerna får ändå försöka finna en lösning och åstadkomma en organisation som gör det möjligt att över huvud taget genomföra kommunens åtaganden.

Jag fattade det så att herr Börjesson i Falköping till fullo insåg att den tolkning och den redovisning som jag har lämnat av den roll renhållningslagen skall spela är den riktiga. Jag instämmer i hans förhoppningar att man ute i kommunerna skall finna former för en smidig tillämpning.

Insatser har naturligtvis också gjorts från Kommunförbundets sida. Som svar på den fråga jag fick om samarbetet mellan Kommunförbundet och departementet vill jag säga att vi när det gäller lagens utformning haft ett mycket nära och intimt samarbete. Frågan hur lagen skall tillämpas är sedan en kommunal angelägenhet, och vi kan inte begära av Kommunförbundet att förbundet skall vända sig till departementet och ta emot order eller vad man vill kalla det om hur Kommunförbundet skall föra ut sin information till kommunerna. Vi har lämnat över ansvaret till den kommunala självstyrelsen, och här finns alltså möjligheter för kommunerna att åstadkomma en smidig tillämpning.

Det har här talats om att tillämpningen av lagstiftningen medför speciella problem för glesbygdens vidkommande. Det är självklart att det är just där som många av problemen med en smidig anpassning uppstår.

Men vi har nu möjlighet att inregistrera också andra reaktioner. Den oro för och det motstånd mot tillkomsten av denna lag som fanns på en del håll har i många fall försvunnit. Sedan den nya renhållningslagen börjat tillämpas har man i många kommuner, inte minst i glesbygderna, funnit att det blivit en bra serviceorganisation som gör det möjligt för människorna att få renhållningen avklarad på ett effektivt och kostnads- mässigt rimligt sätt. Jag kan t. o. m. peka på fall där man har vänt sig till länsstyrelsen och protesterat mot att kommunerna inte har iakttagit de skyldigheter när det gäller att organisera sophämtningen i glesbygden som man tycker att det finns anledning att kräva med hänsyn till den nya renhållningslagens bestämmelser.

Jag tror att vi har en väldigt viktig uppgift när det gäller att sprida upplysning och information. Några talare har i sina inlägg varit inne på den frågan – vi har en stor uppgift i att förklara, sade herr Strömberg i Botkyrka. Ja, vi som i riksdagen har varit överens om – jag utgår från att även herr Leuchovius håller fast vid den ståndpunkten – att renhållningsansvaret skall ligga hos kommunerna har en viktig uppgift att förklara för medborgarna att det här inte närmast gäller att förändra lagstiftningen utan att det är fråga om att använda lagen riktigt i kommunerna. Vi måste alltså föra ut diskussionen på det kommunala planet för att där få den hantering av denna utomordentligt viktiga fråga som den är förtjänt av att få.

Onsdagen den
14 januari 1976

*Om skyldigheten att
betala kommunal
renhållningsavgift*

Herr LEUCHOVIUS (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka för det ytterligare svar som jag nu har fått av jordbruksministern. Han säger att kommunerna har ett ansvar och frågar om jag delar den uppfattningen. Att jag gör det borde väl framgå helt klart av mina motioner, som jag hoppas att jordbruksministern har läst. Jag har där begärt att kommunerna skall få i varje fall dispensrätt utan att behöva gå till länsstyrelserna och att de skall få ytterligare möjligheter att påverka frågan. På den punkten råder alltså inga delade meningar. Jag tror att kommunerna klarar detta bättre själva. Sedan bör kanske länsstyrelsen ha den övergripande hälsovårdstillsynen.

Jordbruksministern säger vidare att det i dag inte finns några hinder för kommunerna att sköta renhållningen som de själva vill. Tyvärr gör det nog det. Götene kommun fick t. ex. bakläxa för att den varit för generös med dispensgivningen. Jag tycker inte att kommunen varit det.

När jordbruksministern framhåller att kommunerna i dag har den möjlighet de behöver att anpassa hämtningen av avfall till de lokala förhållandena vill jag fråga honom: Är statsrådet beredd att ta upp överläggningar med Kommunförbundet beträffande tillämpningen i glesbygderna av den år 1974 ändrade lagen? Tydligt får Kommunförbundets tolkning konsekvenser som inte är i linje med vad vi inom jordbruksutskottet och riksdagen hade beslutat.

Herr Palmes brev togs upp av bl. a. herr Börjesson i Falköping. Till det vill jag bara säga att skall gällande bestämmelser ändras, skall det ske genom en ändring i lag eller kungörelse, inte genom ett brev från statsministern. Vill statsministern ändra kommunernas praxis skall han föreslå ändringar av de bestämmelser som möjliggör denna enligt hans mening felaktiga praxis. Jag tror att det är den vägen man måste gå för att rätta till förhållandena.

Det finns naturligtvis många sätt som man kan ordna sophämtningen på. Ett sätt är att man är betydligt generösare med dispenser och låter människor som har möjligheter att själva slutbehandla sitt avfall göra detta, om det kan ske utan en negativ påverkan på miljön. Ett annat sätt som tillämpats i en kommun under hela tiden är det containersystem som Vara kommun använder i glesbygden. I denna kommun har det inte förekommit ett enda överklagningsärende eller dispensärende. Alla är där belåtna med detta system, som dessutom är billigare än andra. Systemet har tidigare motarbetats, men enligt den nya lagen har kommunen möjligheter att använda det systemet utan begäran av dispens.

Tyvärr är kommunerna ofta helt uppboundna genom sina kontrakt med entreprenadfirmor. Många gånger är det fråga om långtidskontrakt som bygger på antalet fastigheter. Av prestigeskäl och andra skäl har man inga möjligheter att ändra på nuvarande förhållanden. Sådana avtal har nog i ganska stor utsträckning bundit upp kommunerna.

När vi i riksdagen genomförde den senaste ändringen hoppades jag personligen att det skulle bli betydligt större förbättringar än vad som blivit fallet. I fråga om besvärsordningen och dispensärenden finns fort-

farande mycket att göra. Det är därför jag tycker att det vore värdefullt att inte bara hälsovårdsstadgan anpassas till renhållningslagen utan att även alla andra lagar som reglerar renhållningen tas med i bilden. Det är också det jag har begärt skall ske. Tydligt har inte jordbruksministern samma uppfattning, men min bestämda uppfattning är att om vi skall få någon ändring när det gäller renhållningen i glesbygderna, måste alla lagar som berör detta problem samordnas, så att de bättre överensstämmer med varandra än vad de gör i dag.

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Helt naturligt skall kommunen ha skyldighet att ta emot avfallet. Det är i varje fall min uppfattning. Men det borde vara möjligt att låta kommunerna på ett smidigt sätt tillämpa den nuvarande lagen med hänsynstagande till miljöaspekter, hälsovårdsaspekter osv.

Vissa kommuner har varit generösa när det gäller dispenser, något som jag tycker det är fullt riktigt. Andra kommuner däremot har varit ytterst restriktiva i sin dispensgivning. Det är klart att medborgarna i en kommun som är ytterst restriktiv i sin dispensgivning blir oerhört irriterad när de vet att grannkommunen är generös och ger dispenser till dem som själva kan ta hand om sitt avfall. Detta ger helt naturligt anledning till kritik mot denna lag.

Jag frågar jordbruksministern: Har kommunerna möjligheter att bevilja dispenser? Ja, säger jordbruksministern. Men har då länsstyrelsen möjligheter att göra en erinran mot en kommun som man anser har beviljat för många dispenser, dvs. kan kommunerna få kritik för sin dispensgivning?

Låt oss få utformningen av den här lagen så smidig som möjligt, så att den inte blir alltför byråkratisk och stelbent! För den skall behövas man inte eftersätta vare sig miljöaspekterna eller hälsovårdsaspekterna. Men i den mån en lantbrukare eller fastighetsägare själv kan ta hand om sitt avfall på ett vettigt sätt skall han slippa bli ålagd att leverera avfall som inte finns och samtidigt betala för tjänster som han inte utnyttjar.

Om lagen kunde tillämpas litet smidigare behövde det inte bli som det har blivit. Det finns t. o. m. kommuner där det är fråga om mängder av betalningsförelägganden, utmätningar o. d. Det är inte tillfredsställande.

Då har det, herr jordbruksminister, gått snett med tillämpningen av renhållningslagen. Och det gäller för oss att försöka rätta till detta förhållande.

Herr JONASSON (c):

Herr talman! Efter inlägget av herr Börjesson i Falköping hade det kanske varit onödigt att begära ordet på nytt eftersom han sade vad jag egentligen ville ha sagt.

Herr Henmark var tidigare inne på samma resonemang som vi från

Onsdagen den
14 januari 1976

*Om skyldigheten att
betala kommunal
renhållningsavgift*

centerns sida fört fram i motionen 1959. Min uppfattning är att om man hade fullföljt den motionen och fått större möjligheter för kommunerna att själva agera hade förhållandena kanske varit bättre.

Statsrådet frågar sig om kommunerna skall ha ansvaret och konstaterar att de har det. Det är riktigt. Men de måste ändå begära dispens hos länsstyrelsen om de vill slippa sophämtningen, och det blir kanske inte gjort i den omfattning som borde ske. Det skulle vara enklare om kommunerna här finge besluta själva, och det var det som motionen 1959 gick ut på.

Vad riksdagen önskade den gången var att enskilda skulle ha möjlighet att överklaga hos länsstyrelsen om kommunen inte skötte dessa frågor på ordentligt sätt. Därför ville man att länsstyrelsen skulle besluta i sista hand. Det är klart att det finns en viss reson i detta, men konstruktionen är byråkratisk, och nog borde riksdagen ha kunnat besluta i enlighet med motionen 1959. Då skulle medborgarna i en kommun haft möjlighet att överklaga på samma sätt som i andra frågor som inte skötts av kommunerna på det sätt som man önskar. Det förfarandet borde ha varit tillämpligt även här.

Vi gick med på förslaget när propositionen 163 år 1974 behandlades, men jag hade ett särskilt yttrande, och det hade också herr Leuchovius och en partikamrat till honom. Men jag tror att vi skulle ha drivit frågan hårdare då. När det tydligen inte har lyckats att få till stånd den ordning som är nödvändig får vi kanske återkomma till frågan längre fram.

Herr jordbruksministern LUNDKVIST:

Herr talman! Jag kan inte komma ifrån intrycket att herr Leuchovius rör till det väldigt för sig. Han vill ge sken av att de förändringar han vill åstadkomma kan uppnås genom att vi ändrar lagstiftningen. I nästa andetag säger han att han med exempel kan redovisa kommuner som har organiserat sin renhållning på ett praktiskt och smidigt sätt och där alla invånare är överens om att detta är bra – inom ramen för den här lagstiftningen. Han bevisar alltså vad jag hela tiden har sagt, nämligen att kommunerna har, med den lagstiftning som nu gäller, möjligheten att organisera sin renhållning på det sätt som de själva och medborgarna finner vara riktigt med hänsyn till de lokala förhållandena.

Det är alltså inte fråga om att ändra i lagstiftningen. Och det är där som jag tycker att herr Leuchovius som riksdagsman har en skyldighet gentemot allmänheten att tala om det verkliga förhållandet och inte ge sken av att vi genom att ändra på renhållningslagen ändrar på de förhållanden som man diskuterar ute i bygderna. Det är ändring av tillämpningen som det är fråga om, och den ligger på kommunen. Allt detta såvitt herr Leuchovius inte är beredd att säga att vi skall avskaffa det kommunala ansvaret, att vi skall ha en renhållningslag som inte lägger något ansvar på kommunerna.

Beträffande dispensrätten sade herr Jonasson: Vi kanske ändå kan hitta någon större möjlighet att ge rörelsefrihet för kommunerna. Jag redo-

visade redan i mitt förra inlägg att det finns någonting som inte kommunerna kan befria sig själva ifrån, och det är skyldigheten gentemot den enskilde. Om vi stiftar en lag som ger kommunerna ansvar är det ju därför att vi vill ålägga kommunerna detta ansvar. Det ansågs i riksdagen när detta diskuterades, och jag anser det fortfarande, att det då är orimligt att lägga möjligheten att dispensera sig från denna skyldighet på kommunerna själva. Det är detsamma som att kommunerna reellt sett avskaffar den här lagen. Det kan inte vara avsikten att kommunerna skall avskaffa den lag vi beslutar om här, och det tyckte heller inte riksdagen.

Motivet för att man inte skall ha den här typen av dispens är alltså skyddet för den enskilde medborgarens möjlighet att få tillgång till denna service, som lagen i och för sig har avsett.

Herr Leuchovius frågade: Är det ändå inte möjligt för länsstyrelsen att gå in och säga ifrån att en kommun har utnyttjat, som han uttryckte det, sina dispenser för vidlyftigt? Men när det fattas kommunala beslut i en fråga finns det alltid en besvärsmöjlighet. Jag föreställer mig att vi inte är oense om att behålla den. Besvärsvägen kan ett kommunalt beslut komma upp till prövning även i det här sammanhanget. Länsstyrelsen får då ta ställning till besvären. Det kan tänkas att enskilda medborgare tycker att en kommun, med den organisation man föreslår, försummar vad som har varit avsikten med lagen, nämligen omsorgen om miljön och tar för stora risker med hänsyn till vad t. ex. avfallshanteringen kan komma att innebära för grundvatten e. d. Om vederbörande då besvärar sig mot det kommunala beslutet kommer länsstyrelsen in i bilden, men inte på något annat sätt.

Jag föreställer mig att herr Leuchovius inte menar att vi skall avskaffa besvärsmöjligheten för den enskilde gentemot kommunens beslut.

Herr LEUCHOVIUS (m):

Herr talman! Den sista frågan borde vara onödigt att besvara. Det är helt klart att jag menar att besvärsmöjligheten skall vara kvar.

Jordbruksministern säger att jag rör ihop det för mig när jag talar om Vara kommun. Men det är så – jag har inte sagt eller trott något annat – att kommunerna om viljan finns har möjligheter att lösa sophämtningen på ett vettigt sätt enligt den beslutade ändringen. Men jag har också sagt att den PM som Kommunförbundet skickat ut inte stämmer med riksdagens beslut. Där har det uppstått felaktigheter, och det var därför jag bad att jordbruksministern skulle ta upp förnyade överläggningar med Kommunförbundet och tala om just detta förhållande.

Jag skall bara nämna ett enda exempel beträffande förenklat hämtningsförfarande. Riksdagen och utskottet har sagt att ett sådant samtycke skulle ske utan någon skriftlig förbindelse. Kommunförbundet har inte nöjt sig med detta utan förordar en skriftlig förbindelse av alla som vill delta i ett förenklat hämtningssystem. Det är att gå litet längre än vi tänkt oss inom utskott och riksdag.

Onsdagen den
14 januari 1976

*Om skyldigheten
att betala kommunal
renhållningsavgift*

Jag tror inte heller något annat än att man, med litet vilja från kommunernas sida, borde kunna sköta detta någorlunda smidigt. Men vi har ändå en hälsovårdsstadga, som förbjuder människorna att själva gräva ned, gödsla, bränna etc. det hushållsavfall som kommunen är skyldig att ta till vara och forsla bort. En ändring därvidlag måste göras – och det ganska snart – och jag hoppas att då också följer ändringar i de olika lagar som måste samordnas. Jag vet inte om det behöver råda delade meningar på den punkten. Det finns ju många lagar som griper in i varandra, inte minst avgiftslagen för renhållning samt hälsovårdsstadgan, hälsovårdsordningen, kommunala renhållningslagen osv.

Jag tror att det behövs en samordning av det hela. Det hade varit ett praktiskt förfarande att låta nu sittande utredning ta med dessa lagar i den samordning som ändå måste göras förr eller senare.

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Jag hade inte tänkt förlänga debatten ytterligare, men jag vill gärna ha antecknat i kammarens protokoll att man i den skrivelse från Svenska kommunförbundet som jag citerade i mitt tidigare anförande bl. a. säger att Kommunförbundet i ett tidigt skede har påtalat behovet av att lagstiftningen genomförs på ett smidigt sätt och att kommunerna ges tillräcklig tid för planering och information till allmänheten.

Tyvärr har dessa önskemål ej beaktats i önskvärd utsträckning vid länsstyrelsernas dispensprövning. Jag finner detta litet anmärkningsvärt och värt att påtala i detta sammanhang.

Herr jordbruksministern LUNDKVIST:

Herr talman! Jag vill till slut säga några ord till herr Leuchovius när det gäller Kommunförbundet. Herr Leuchovius vet lika väl som jag att Kommunförbundet har att utfärda sina rekommendationer. Det är bara fråga om rekommendationer som man utfärdar till kommunerna – givetvis inom ramen för gällande lagstiftning. Vi har inga möjligheter att ge Kommunförbundet direktiv – och skall heller inte göra det – om vilka rekommendationer förbundet skall utfärda. Det förefaller mig också som om Kommunförbundet i de skrivelser som har gått ut har varit lika angeläget som vi är här om att den här lagen skall få en smidig tillämpning.

Jag tycker att man kan sluta den här debatten med att säga att det kanske finns anledning för oss – eftersom vi alla känner behovet av omsorg på den här punkten och inser att det är nödvändigt att hantera också den här miljöfrågan på ett vettigt sätt – att ta hänsyn till att kommunerna har haft ganska många praktiska problem att brottas med. Jag tror att vi kan förutsätta att den diskussion som har förts inte bara här utan också ute i bygderna – och som kommer att föras i kommunerna – kommer att leda fram till att vi också får en bra tillämpning av den här lagen.

§ 11 Föredrogs och hänvisades
Proposition
1975/76:91 till skatteutskottet

§ 12 Föredrogs och hänvisades
Redogörelse
1975/76:10 till konstitutionsutskottet

§ 13 Föredrogs och hänvisades
Motioner
1975/76:194–198 till konstitutionsutskottet
1975/76:199–203 till skatteutskottet
1975/76:204 och 205 till justitieukskottet
1975/76:206 till lagutskottet
1975/76:207–209 till utrikesutskottet
1975/76:210–214 till socialförsäkringsutskottet
1975/76:215–220 till socialutskottet
1975/76:221–225 till kulturutskottet
1975/76:226–230 till utbildningsutskottet
1975/76:231–233 till trafikutskottet
1975/76:234 till civilutskottet
1975/76:235–237 till trafikutskottet
1975/76:238–243 till jordbruksutskottet
1975/76:244–247 till näringsutskottet
1975/76:248–253 till inrikesutskottet
1975/76:254 till trafikutskottet

§ 14 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningarna 1975/76:
80–85.

§ 15 Herr talmannen meddelade att propositionerna nr 100 och 101 skulle
sättas sist på morgondagens föredragningslista.

§ 16 Anmälades och bordlades
Proposition
1975/76:92 om utbyggnad av barnomsorgen

§ 17 Anmälades och bordlades
Redogörelse
1975/76:12 Riksdagens löne delegations redogörelse för dess verksamhet
under år 1975

§ 18 Anmälades och bordlades
Motioner
1975/76:255 av herr *Fågelsbo* om öppnandet av riksmöte
1975/76:256 av herr *Hermansson m. fl.* om rösträtt för invandrare vid

- 1975/76:257 av herr *Hermansson m. fl.* om åtgärder mot inflationen
- 1975/76:258 av herrar *Andersson* i Örebro och *Hovhammar* om slopande av skatt på annonser och reklam
- 1975/76:259 av herrar *Eriksson* i Arvika och *Jonsson* i Mora om slopande av beskattningen av fritt bränsle från egen fastighet
- 1975/76:260 av herr *Fredriksson* om uppskattning av premieobligationsvärde vid beräkning av arvsskatt
- 1975/76:261 av herrar *Torwald* och *Norrby* om tid för ingivande av arbetsgivaruppgift från vissa mindre företagare
- 1975/76:262 av herr *Torwald m. fl.* med anledning av propositionen 1975/76:77 om avveckling av s. k. faktisk sambeskattning
- 1975/76:263 av herr *Henmark m. fl.* om lokaliseringen av pansartrupp-skolan
- 1975/76:264 av herr *Måbrink* och fru *Ryding* om åtgärder för att öka de värnpliktigas inflytande på de militära förbanden
- 1975/76:265 av herrar *Andersson* i Örebro och *Petersson* i Röstånga om rätt till sjukpenning vid förlust av idrottsinkomst
- 1975/76:266 av herr *Hermansson m. fl.* om vidgad rätt till hustrutillägg, m. m.
- 1975/76:267 av herr *Karlehagen m. fl.* om rätt till sjukpenning m. m. för givare av transplantat
- 1975/76:268 av herrar *Molin* och *Jonsson* i Alingsås om sjukpenningen för hemmamake
- 1975/76:269 av herr *Ahlmark m. fl.* om hälso- och sjukvården
- 1975/76:270 av herr *Hermansson m. fl.* om förbättrad mödrahälsovård
- 1975/76:271 av herr *Karlehagen m. fl.* om befrielse från skyldighet för sjukvårdspersonal att medverka vid abortingrepp
- 1975/76:272 av herr *Signell m. fl.* om ändring av skolåret
- 1975/76:273 av fru *Andersson* i Hjärtum och fru *Göthberg* om slopande av klassindelningen på tågen
- 1975/76:274 av fru *Göthberg* och fru *Andersson* i Hjärtum om lokala väderleksprognoser
- 1975/76:275 av herr *Magnusson* i Kristinehamn *m. fl.* om bättre anpassning av kollektivtrafikmedel till handikappade
- 1975/76:276 av herrar *Signell* och *Blomkvist* om utökning av trafikvakternas arbetsuppgifter
- 1975/76:277 av herr *Torwald* om varselljus för motorcyklar
- 1975/76:278 av herr *Larsson* i Staffanstorp *m. fl.* om finanseringen av djursjukhusen
- 1975/76:279 av herr *Wachtmeister* i Staffanstorp *m. fl.* om statligt stöd till den slutna djursjukvården
- 1975/76:280 av herr *Fäldin m. fl.* om en hushållningsplan för naturresurserna
- 1975/76:281 av herr *Hermansson m. fl.* om en samlad resurspolitik
- 1975/76:282 av fru *Göthberg* och fru *Andersson* i Hjärtum om röjnings-

arbeten vid vägarna

1975/76:283 av herr *Olsson* i Järvsö *m. fl.* om regionalpolitiska insatser för Gävleborgs län

1975/76:284 av herr *Olsson* i Sundsvall om etablering av ett industricentrum i Ånge

1975/76:285 av herr *Westberg* i Ljusdal om etablering av ett statligt industricentrum i Ljusdal

1975/76:286 av herr *Ångström* om klassificering av Bjurholm i Vännäs kommun som kommunalscenter

1975/76:287 av herr *Björck* i Nässjö om torghandeln

§ 19 Anmälan av interpellation

Anmälades och bordlades följande interpellation som ingivits till kammarkansliet

den 14 januari

1975/76:86 av herr *Jonsson* i Alingsås (fp) till herr justitieministern om åtgärder för att minska antalet våldsbrott:

Under 1960-talet inträffade en dramatisk ökning av antalet registrerade misshandelsbrott i Sverige. Efter att ha legat nästan konstant sedan 1950 steg antalet från ca 8 700 brott år 1960 till över 18 000 brott 1970 – en ökning med 110 %, om man tar hänsyn till befolkningsökningen.

Dessa fakta framgår av en nyutkommen kriminalvetenskaplig studie över misshandelsbrottslighetens utveckling: "Våldsbrott och alkohol". Rapporten har utarbetats av jur. kand. Leif Lenke vid Stockholms universitet.

De åtgärder som hittills vidtagits mot den ökade våldsbrottsligheten har av allt att döma inte haft någon påtaglig effekt. Av rapporten framgår bl. a. att den straffskärpning för misshandelsbrott som genomfördes på 1960-talet inte syntes ha någon påvisbar effekt. Däremot framgår det av rapporten att misshandelsbrotten ökade mycket markant under åren 1965–1970. En mindre del av denna ökning kan förklaras genom de ändringar som infördes i statistikrutinerna under 1960-talet. En viss del av ökningen kan också hänföras till förändringar i befolkningens åldersmässiga sammansättning.

Men fortfarande återstår en reellt sett mycket stark stegring av antalet misshandelsbrott. Av rapporten framgår att det finns ett mycket starkt samband mellan denna ökning av misshandelsbrottsligheten och den kraftiga ökning som alkoholkonsumtionen i landet samtidigt genomgått framför allt genom mellanölsreformen 1965. Det framhålls i rapporten att det måste röra sig om ett orsaksförhållande mellan alkoholkonsumtionen och misshandelsbrotten, dvs. att alkoholen under givna förutsättningar har en självständigt brottsgenererande effekt. Uppfattningen

Onsdagen den
14 januari 1976

*Meddelande
om frågor*

att alkoholbruk och våldsbrott endast skall ses som parallella symptom på någon gemensam, bakomliggande orsak måste alltså revideras.

Man kan tänka sig att traditionsbundna beteendemönster kan vara den faktor som gör att våldsbrott över huvud taget kommer till stånd. Alkoholens roll skulle då vara att den minskar de hämningar som håller tillbaka aggressiva tendenser som ligger förborgade i ett sådant mönster. Dessa förhållanden är fortfarande otillräckligt utredda, men det kan å andra sidan inte på något sätt förändra alkoholens betydelse för våldsbrotten. Alkoholen kan spela samma roll även om andra faktorer i sista hand bestämmer våldsnivån.

En intervjuundersökning, som gjordes för ett par år sedan, visar att ölets roll för våldsbrottsligheten är dåligt känd bland allmänheten. De intervjuade kunde helt enkelt inte uppfatta mellanölet som en berusningsdryck. Den rapport som här tidigare refererats till ger dock stöd åt uppfattningen att mellanölet har spelat en avgörande roll för den stora stegringen av antalet misshandelsbrott under 1960-talets senare hälft.

Med anledning av detta vill jag ställa följande frågor till herr justitieministern:

1. Vilka slutsatser drar statsrådet av utvecklingen av antalet våldsbrott och det orsakssamband den refererade rapporten pekar på?
2. Avser statsrådet föreslå åtgärder i avsikt att minska antalet våldsbrott?

§ 20 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 14 januari

1975/76:173 av herr *Gustavsson* i Ängelholm (s) till herr kommunikationsministern om bibehållande av järnvägsförbindelsen Ängelholm – Teckomatorp:

I pressen meddelades för kort tid sedan att SJ hade planer på att nedlägga vissa bandelar av järnvägsnätet, bl. a. en del av västkustbanan, nämligen mellan Ängelholm och Teckomatorp.

Detta skulle komma att innebära en betydande försämring av kommunikationerna mellan Ängelholm och Malmö och även en försämring av kommunikationerna på västkusten över huvud taget.

För Åstorps kommun, som är en knutpunkt på denna bandel, skulle det också komma att bli ett avsevärt avbräck, liksom för hela nordvästra Skåne, som befinner sig i en expansiv utveckling f. n., vilket framgår av befolkningssiffrorna under de senare åren för där belägna kommuner.

1. Anser statsrådet en sådan åtgärd från SJ försvarbar?

2. Kommer statsrådet i så fall att biträda en eventuell framställning härom?

1975/76:174 av herr *Takman* (vpk) till herr utrikesministern om svenskt initiativ till förmån för befolkningen i västra Sahara:

När den spanska fascistregimen fann sig nödsakad avstå från sitt koloniala välde över västra Sahara skedde detta inte för att erkänna befolkningens rätt till självbestämmande. I samförstånd med Spaniens fascistiska regering tränger nu Marockos och Mauretaniens trupper in i landet. Saharas befrielsefront, Polisario, gör väpnat motstånd. En tredje gränsstat, Algeriet, stöder politiskt befrielsefronten. President Giscard d'Estaing i Frankrike stöder däremot den marockanska invasionen, och i fransk press har uttrycket "axeln Paris-Madrid-Rabat" använts om koalitionen mot västra Saharas folk.

Det är mot denna bakgrund som jag till herr utrikesministern vill ställa frågan:

Vilka initiativ har den svenska regeringen tagit för att bidra till att befolkningen i västra Sahara tillförsäkras rätten till självbestämmande och fred?

1975/76:175 av herr *Wikström* (fp) till herr justitieministern om begränsning av antalet centrala persondataregister:

Enligt datalagen skall inställningen hos de registrerade särskilt beaktas när man prövar om personregister på data skall få inrättas. Datainspektionens erfarenheter visar, att människor ofta upplever det som en risk i sig själv att finnas registrerade i en mängd olika personregister. För att begränsa antalet centrala personregister har datainspektionen arbetat efter grundprincipen att företag och organisationer bara skall få registrera personer som är kunder, anställda eller medlemmar, eller som själva har medgivit registreringen. Den principen har regeringen gått emot i beslut i besvärssärenden.

Av vilken anledning frångår regeringen den grundprincip datainspektionen sökt tillämpa och som medger en begränsning av antalet centrala personregister?

1975/76:176 av herr *Måbrink* (vpk) till herr utrikesministern om åtgärder med anledning av dödsdomar i Iran:

Förtrycket i Iran hårdnar. Shahan försöker att slå ned sina motståndare med stöd av en allt rättsvidrigare lagstiftning och allt brutalare våld. På nyårsafton dömdes tio motståndskämpar till döden. I anledning av den senaste tidens utveckling i Iran vill jag fråga herr utrikesministern:

Vilka initiativ avser regeringen att ta i anledning av det allt brutalare förtrycket i Iran?

Nr 49

Onsdagen den
14 januari 1976

*Meddelande
om frågor*

1975/76:177 av fru *Fredrikson* (c) till herr kommunikationsministern om sänkta avgifter för ombordanställdas radiosamtal och telegram:

Avser statsrådet att vidta åtgärder i anledning av de sjöfackliga organisationernas skrivelse med krav på sänkning till hälften av avgifterna för de ombordanställdas radiosamtal och telegram?

§ 21 Kammaren åtskildes kl. 15.22.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert